

ЗАКОН

О РЕФЕРЕНДУМУ И НАРОДНОЈ ИНИЦИЈАТИВИ

("Сл. гласник РС", бр. 48/94 и 11/98)

I ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Овим законом уређује се начин непосредног изјашњавања, односно одлучивања грађана референдумом и начин остваривања народне иницијативе.

Члан 2

Референдумом грађани одлучују о питањима за која је то Уставом и законом одређено и о питањима из надлежности Народне скупштине, односно скупштине аутономне покрајине, општине и града за која скупштина то одлучи.

Референдум се може расписати и ради претходног изјашњавања о питањима из става 1. овог члана, односно ради потврђивања акта који је донео надлежни орган.

О питањима одређеним статутом аутономне покрајине, општине или града, односно о другим питањима из њихове надлежности референдум се спроводи на начин и по поступку утврђеним овим законом, ако законом није друкчије одређено.

Члан 3

На начин утврђен овим законом грађани предлажу промену Устава, закона, других прописа и општих аката из надлежности Народне скупштине, односно скупштине аутономне покрајине, општине или града, расписивање референдума о одређеном питању и подносе друге предлоге у складу с Уставом, законом и статутом (у даљем тексту: народна иницијатива).

Члан 4

Право изјашњавања на референдуму имају грађани који у складу с прописима о изборима имају бирачко право и пребивалиште на територији за коју се расписује референдум.

На референдуму којим се стварају права и обавезе грађана чије је пребивалиште ван територије за коју се расписује референдум право изјашњавања имају и ти грађани.

Орган надлежан за расписивање референдума, односно тело које он овласти сачињава списак грађана који имају право изјашњавања на референдуму а немају

пребивалиште на подручју за које се спроводи референдум, на начин утврђен прописима о изборима.

Члан 5

Право учествовања у народној иницијативи имају грађани који у складу с прописима о изборима имају бирачко право.

Члан 6

Референдумом и народном иницијативом грађани се слободно изјашњавају.

Нико не може позвати грађанина на одговорност због изјашњавања на референдуму, односно због учествовања у народној иницијативи у складу с овим законом.

Члан 7

На референдуму грађани се изјашњавају лично и тајно, на гласачким листићима.

У наредној иницијативи грађани учествују потписивањем одговарајућег предлога.

Члан 8

На акте за спровођење референдума и остваривање народне иницијативе не плаћају се таксе.

Члан 9

Грађани имају право на приговор због неправилности у поступку спровођења референдума, као и право да указују на пропусте и недостатке у поступку остваривања народне иницијативе.

II СПРОВОЂЕЊЕ РЕФЕРЕНДУМА

Члан 10

Акт о расписивању републичког референдума доноси Народна скупштина на предлог најмање педесет народних посланика, Владе или најмање 100.000 бирача.

Акт о расписивању референдума о питањима из надлежности аутономне покрајине, општине и града доноси скупштина аутономне покрајине, односно општине или града у складу са статутом.

Од дана расписивања до дана спровођења референдума не може протећи мање од 15 ни више од 90 дана.

Статутом аутономне покрајине, општине и града одређује се рок из става 3. овог члана.

Члан 11

Грађани с дела територије Републике, односно аутономне покрајине, општине или града могу одлучити на референдуму о питањима која су од значаја за те грађане.

Члан 12

Акт о расписивању референдума садржи нарочито: назначење територије за коју се референдум расписује; акт, односно питање о коме се грађани изјашњавају; датум спровођења референдума и време одређено за изјашњавање на референдуму.

Акт о расписивању референдума објављује се на начин на који се објављују прописи органа који је расписао референдум.

Члан 13

Органи за спровођење референдума јесу комисија и гласачки одбор.

Комисију образује орган који је расписао референдум, а комисија образује гласачке одборе.

Члан 14

Кад се референдум расписује за територију Републике, аутономне покрајине и града или њихов део, комисије се образују и у општинама.

Комисије у општинама образује републичка комисија кад се референдум расписује за територију Републике или њен део, покрајинска кад се референдум расписује за територију аутономне покрајине или њен део, а градска кад се референдум расписује за територију града или њен део.

Члан 15

Комисија за спровођење референдума обавља следеће послове.

- 1) стара се о законитом спровођењу републичког референдума;
- 2) стара се о обезбеђивању материјала за спровођење републичког референдума;
- 3) прописује обрасце за спровођење републичког референдума;
- 4) утврђује и проглашава укупне резултате републичког референдума;

5) обавља и друге послове одређене овим законом и актом о расписивању референдума.

Комисија за спровођење републичког референдума, односно референдума за територију аутономне покрајине или града даје упутства за рад општинским комисијама у погледу примене одредаба овог закона и усклађује њихов рад.

Општинска комисија обавља техничке припреме за спровођење републичког референдума, односно референдума за територију аутономне покрајине или града, одређује гласачка места, утврђује резултате републичког референдума на територији општине на основу примљеног материјала са свих гласачких места и доставља Републичкој, односно покрајинској или градској комисији и обавља друге послове одређене овим законом и одлуком о расписивању референдума.

Члан 16

Гласачки одбори руководе гласањем на гласачким местима, обезбеђују правилност и тајност гласања и утврђују резултате гласања на гласачким местима, у складу с упутствима комисије за спровођење референдума.

Члан 17

Актом о образовању органа за спровођење референдума у аутономној покрајини, општини и граду утврђују се њихови задаци.

Члан 18

Време гласања на референдуму одређује се тако да се омогући гласање свим грађанима који имају право изјашњавања на референдуму.

Гласање се закључује истеком времена одређеног за гласање, а грађанима који су се затекли на гласачком месту у тренутку његовог затварања омогућиће се да гласају.

Ако су гласали сви грађани на гласачком месту који су уписани у евиденцију грађана с бирачким правом, гласање се може закључити и пре истека времена одређеног за гласање.

Члан 19

Питање о коме се грађани референдумом изјашњавају мора бити изражено јасно тако да се на њега може одговорити речју "за" или "против", односно "да" или "не".

Кад се референдумом одлучује истовремено о више питања, свако питање мора бити посебно формулисано на гласачком листићу тако да се на свако може одговорити речју "за" или "против", односно "да" или "не".

Кад се референдум расписује ради претходног изјашњавања грађана, питање о коме грађани треба да се изјасне може бити формулисано тако да се у одговору на њега грађанин опредељује за једину од више предложених могућности.

Члан 20

Гласачки листић за изјашњавање на референдуму (у даљем тексту: гласачки листић) садржи:

- 1) назив органа који је расписао референдум;
- 2) дан одржавања референдума;
- 3) питање о коме грађани треба да се изјасне на референдуму;
- 4) речи "за" и "против", односно "да" или "не" једна поред друге.

Глас се заокруживањем на гласачком листићу једног од могућих одговора.

У погледу начина гласања лица која нису у могућности да гласају на гласачком месту, односно да сама гласају, сходно се примењују прописи о избору народних посланика којима је уређен начин гласања ових лица.

Члан 21

Гласачке листиће припрема комисија за спровођење референдума.

Комисија за спровођење референдума утврђује број гласачких листића који мора бити једнак броју грађана који имају право изјашњавања на референдуму уписаних у бирачки списак, као и број резервних гласачких листића за спровођење републичког референдума.

Гласачки листићи штампају се на једном месту.

Орган који је расписао референдум може одредити до три лица која ће ради контроле присуствовати штампању гласачких листића, односно која ће контролисати поступак достављања гласачких листића органима за спровођење референдума.

Члан 22

По завршеном гласању гласачки одбор утврђује резултате гласања на гласачком месту и о томе саставља записник.

Неважећи гласачки листић је онај листић на коме су заокружене и реч "за" и реч "против", односно и реч "да" и реч "не", непопуњени листић и листић који је тако попуњен да се не може са сигурношћу утврдити како се грађанин изјаснио.

У записнику о резултату гласања на гласачком месту наводе се: датум и место одржавања гласања; гласачко место; предлог који је стављен на референдум; лична имена чланова гласачког одбора; број грађана с бирачким правом на гласачком месту; број грађана с бирачким правом који је гласао и резултат гласања.

Записник потписују сви чланови гласачког одбора.

Записник и остале материјале са гласања гласачки одбор доставља надлежној комисији.

Члан 23

Извештај о спроведеном референдуму комисија за спровођење референдума доставља органу који је расписао референдум.

Резултат републичког референдума објављује се у форми извештаја у "Службеном гласнику Републике Србије".

Резултати референдума спроведених за територију аутономне покрајине, општине и града утврђују се у складу с њиховим одлукама и објављују се на начин на који се објављује одлука о расписивању референдума.

Члан 24

Референдум је пуноважан ако је на њему гласала већина грађана који имају бирачко право и који су уписани у бирачки списак у складу с овим законом.

Одлука о питању које је било предмет изјашњавања на референдуму сматра се донетом уколико је за њу гласала већина грађана из става 1. овог члана, ако Уставом, законом или статутом није за то предвиђен већи број.

Акт који је потврђен на референдуму проглашава се у складу с Уставом, законом и статутом.

Члан 25

Одлука донета на референдуму обавезна је.

Кад су се грађани референдумом претходно изјаснили о одређеном питању, орган који доноси акт којим се уређује то питање дужан је да га донесе у складу с вољом грађана израженом на референдуму, у року одређеном актом о расписивању референдума, а најкасније у року од 60 дана од дана одржавања референдума.

Ако су се грађани референдумом изјаснили за потврђивање акта, акт је усвојен даном одржавања референдума, односно даном проглашавања тог акта.

Ако грађани референдумом нису потврдили акт, сматра се да тај акт није ни донет.

Члан 26

Ако грађани референдумом нису потврдили акт, односно нису се изјаснили за питање које је било предмет изјашњавања, о том акту, односно питању не може се поново одлучивати на референдуму у року краћем од шест месеци од дана гласања на референдуму.

Члан 27

Грађанин има право, у року од 24 сата од тренутка кад је донета одлука, односно извршена радња или је учињен пропуст, да поднесе приговор комисији за спровођење референдума ако сматра да су тиме учињене неправилности у спровођењу референдума.

Приговор из става 1. овог члана који се односи на поступке општинске комисије подноси се Републичкој комисији кад је референдум спроведен за територију Републике, покрајинској комисији кад је референдум спроведен за територију аутономне покрајине, а градској комисији кад је референдум спроведен за територију града.

Комисија којој је поднет приговор одлучује о приговору у року од 48 сати од подношења приговора.

Члан 28

Ако је неправилност учињена на једном или више гласачких места битно утицала на резултате гласања, надлежна комисија за спровођење избора поништиће изјашњавање на тим гласачким местима и одредити време поновног изјашњавања.

О поништавању гласања општинска комисија обавештава Републичку комисију кад је референдум спроведен за територију Републике, покрајинску комисију кад је референдум спроведен за територију аутономне покрајине, а градску комисију кад је референдум спроведен за територију града.

Ако је до неправилности у спровођењу референдума дошло поступком општинске комисије, Републичка комисија, односно покрајинска и градска комисија поништиће радње општинске комисије које су неправилно спроведене и одредити да се оне понове.

Члан 29

Против решења општинске, градске, покрајинске или Републичке комисије донетог по приговору из члана 27. овог закона, као и у случају кад надлежна комисија није одлучила по приговору у прописаном року, подносилац приговора може поднети жалбу Врховном суду.

Врховни суд решава по жалби из става 1. овог члана у року од 48 сати од пријема жалбе.

Одлука Врховног суда по жалби коначна је.

Члан 30

Средства за спровођење референдума обезбеђује скупштина која је расписала референдум.

III ОСТВАРИВАЊЕ НАРОДНЕ ИНИЦИЈАТИВЕ

Члан 31

Грађани ради остваривања народне иницијативе образују иницијативни одбор од најмање три члана који имају бирачко право.

Иницијативни одбор може образовати посебне одборе за прикупљање потписа на појединим местима.

Члан 32

Предлог за промену или доношење одговарајућег акта, односно други предлог обухваћен народном иницијативом мора бити сачињен тако да се из њега јасно виде правци промена, односно решења о којима надлежни орган треба да се изјасни.

Предлог из става 1. овог члана потписују чланови иницијативног одбора.

Члан 33

Иницијативни одбор доставља предлог органу надлежном за доношење акта, односно за решавање о питању на који се предлог односи (у даљем тексту: надлежни орган) ради обавештења да се за тај предлог прикупљају потписи.

Надлежни орган потврђује пријем предлога за који се прикупљају потписи на првој страници текста предлога и оверава сваку страницу текста предлога у оноликом броју копија колико поднесе иницијативни одбор.

Надлежни орган задржава једну копију предлога за који се прикупљају потписи.

Од подношења предлога за који се прикупљају потписи предлог се не може мењати ни допуњавати.

Члан 34

Иницијативни одбор пријављује прикупљање потписа Министарству унутрашњих послова - организационој јединици у општини на чијој ће се територији прикупљати потписи.

Пријава из става 1. овог члана подноси се најкасније три дана пре почетка прикупљања потписа.

У пријави се наводе: назив органа коме је поднет предлог за који се прикупљају потписи и пријемни број под којим је тај предлог заведен; место, време и начин прикупљања потписа; лични подаци лица која ће прикупљати потписе и мере које ће иницијативни одбор предузети ради спречавања евентуалних злоупотреба у вези с прикупљањем потписа.

Пријаву потписују чланови иницијативног одбора, односно чланови одбора који ће прикупљати потписе.

Члан 35

Листа потписника народне иницијативе садржи:

- 1) назначење предлога за који се прикупљају потписи с пријемним бројем надлежног органа;
- 2) податке о потписницима иницијативе, који се уписују у следеће рубрике: радни број потписника народне иницијативе; лично име потписника иницијативе, које се исписује читким штампаним словима и потврђује његовим својеручним потписом; адреса потписника иницијативе; лични број потписника иницијативе ако га има; регистарски број личне карте потписника иницијативе;
- 3) датум и место прикупљања потписа;
- 4) изјаву иницијативног одбора, односно одбора који је прикупљао потписе да сви потписници на листи имају право учествовања у народној иницијативи у складу с законом и да су се само једном потписали на листи, као и напомену о евентуалном повлачењу потписа грађана;
- 5) потписе чланова иницијативног одбора, односно одбора који је прикупљао потписе.

Члан 36

Прикупљање потписа грађана који учествују у народној иницијативи траје најдуже седам дана, рачунајући од дана који је у пријави Министарству унутрашњих послова означен као почетни дан прикупљања потписа.

Грађанин се може само једом потписати на листи потписника народне иницијативе.

Грађанин може свој потпис повући до истека последњег дана одређеног за прикупљање потписа.

Потпис се повлачи у писменој форми, а одбор за прикупљање потписа констатује то у листи потписника народне иницијативе.

Члан 37

На месту где се прикупљају потписи текст предлога за који се прикупљају потписи, оверен од надлежног органа и снабдевен његовим пријемним бројем, мора бити истакнут тако да буде доступан грађанима.

Члан 38

Грађанин има право да надлежном органу укаже на пропусте и недостатке у поступку прикупљања потписа за предлог обухваћен народном иницијативом.

Члан 39

Иницијативни одбор доставља листу потписника народне иницијативе надлежном органу.

Надлежни орган проверава да ли је листа потписника народне иницијативе сачињена у складу с одредбама овог закона и да ли је прикупљен потребан број потписа, при чему разматра и евентуалне примедбе грађана на поступак прикупљања потписа.

Ако грађанин, односно иницијативни одбор сматра да је надлежан орган неправилно поступио приликом обављања радњи из става 2. овог члана, може поднети жалбу Врховном суду.

Врховни суд решава по жалби из става 3. овог члана у року од 48 сати од пријема жалбе.

Одлука Врховног суда по жалби коначна је.

Члан 40

Кад је листа потписника народне иницијативе сачињена у складу с одредбама овог закона а прикупљен је потребан број потписа, надлежни орган дужан је да о предлогу за који су прикупљени потписи одлучи на начин и по поступку утврђеном Уставом и законом, односно одговарајућим статутом или пословником.

Члан 41

Кад надлежни орган не прихвати предлог из члана 40 овог закона, дужан је да о томе обавести иницијативни одбор.

Ако иницијативни одбор сматра да надлежни орган није правилно поступио у случају из става 1. овог члана, може поднети жалбу Врховном суду.

Врховни суд решава по жалби из става 2. овог члана у року од 15 дана од пријема жалбе.

Одлука Врховног суда по жалби коначна је.

IV ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 42

У погледу гласачких места, материјала за гласање, начина рада гласачких одбора, гласања, утврђивања резултата гласања на гласачком месту и других питања у вези с гласањем која нису уређена овим законом сходно се примењују одговарајуће одредбе Закона о избору народних посланика ("Службени гласник РС", бр. 79/92 и 83/92).

Члан 43

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе:

- 1) Закон о референдуму ("Службени гласник СРС", број 40/89);
- 2) Закон о поступку претходног изјашњавања на Републичком референдуму о државним симболима ("Службени гласник РС", број 66/91).

Члан 44

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије".